

PARENTESEN

september 2025 nr 6
årgång 21

www.pargas.spfpension.fi

”Hortensia”

Foto: Barbro Laurén, Fotoklubben

Ordförande Gunnel Jansson har lämnat oss den 14.7.2025.

Gunnel var synnerligen aktiv. Under de nästan fyra år som hon var föreningens ordförande tog hon initiativ till nya hobbygrupper och deltog också aktivt i många av de befintliga grupperna.

Som ordförande var Gunnel saklig och tydlig. Ärligheten i Gunnels sätt gjorde att alla visste vart vi var på väg.

Gunnel greppade månadsträffarna med en jordnära stil och med sin humor fick hon hela salen med sig.

Hon företrädde Pargas pensionärer både inom Åbolands kretsar samt på nationell nivå och förde även fruktbara dialoger med staden. Föreningens synlighet ökade märkbart under hennes ordförandeskap.

Gunnel vurmade för sina hobbyer och lockade med sin entusiasm nya krafter till hobbygrupperna. Hon hade gröna fingrar minsann, hon hade ett "fotografiskt öga" och hon älskade Pargas hembygd och hade hunnit bli en aktad släktforskare!

Mellan möten och träffar hann Gunnel resa både när och fjärran. Få var de teaterstycken eller konserter hon lämnade emellan.

Gunnel visade att pensionärstiden inte är till för gungstolen – till den hann hon inte alls. Trots att sjukdomen sakta bröt ner henne hade hon bestämt sig för att leva livet fullt ut, det visar kåseriet om ÅU som hon skrev några dagar innan hon gick bort.

Hennes frånfalle kom som en överraskning för många.

Vi i styrelsen saknar vår ordförande oerhört mycket och vi är övertygade om att även Pargasiterna saknar henne.

Gunnel lämnar ett stort tomrum efter sig. Vi vill hedra henne genom vår ambition att fortsätta bredda den aktiva verksamheten och värna om Pargasiternas bästa.

Styrelsen

En ÅU HISTORIA,

ÅU har olika historia och olika betydelse i olika tidsrymder. Ändå mycket betydelsefull i alla dess olika delar.

ÅU hade varit en del av min fars liv på Nylandsgatan 5 i Åbo. Hans pappa dog 17.12 1903 och ÅU berättade om ”då handlanden Oskar Jansson med hustru Erika tog en promenad med häst och kärra då han inte befann sig wähl på eftermiddagen.”

I april följande vår, 1904, föddes då min pappa som sjätte sonen i en faderlös familj. ÅU följde sedan upp hur handelshuset Jansson på Aningaisgatan 2 avvecklades och familjen flyttade till Nylandsgatan 5.

Pojkarna gick alla i Classicum och hyllade sin hemstad genom att skaffa sig en utbildning där.

Åren förflöt. Pappa hade alltid ÅU prenumererad, då familjen växte och flyttade till Helsingfors och Kotka och sedan 1951 tillbaka till hemstaden Åbo.

Dagstidningen i sina former hade stor betydelse. Den läste pappa först på morgonen och sedan en andra gång då han kom hem med spårvagn från Crichton-Vulcan mitt på dagen för mat. På kvällen var det sedan ungarnas tur att klippa ut bilder ur tidningen. Ibland hällde man stearin på bilder och fick ”avtryck”, ibland var det någonting till skolan som skulle klippas ut.

Som en kuriositet berättar jag, att vi hade en liten hund, Tusse, som hade plockats upp som gatuhund i någon fransk hamnstad. Den hämtades till en sjömans käresta i Pargas och fick där uppleva kyla och hunger. Den var närmast en släthårig liten foxterrier men fick hålla till ute året runt, med följden att Tusse ”inte kunde hålla tätt”. I något skede, jag var då 7 år, blev denna älskade hund via många omvägar vår hund.

Hur kommer ÅU in i bilden?

Jo, på kvällarna byggdes ett torn upp på köksgolvet. Först en tidning som grund på golvet och sedan ett torn på höjden. Det tornet träffade Tusse oftast och så besparades köksgolvet från flera pölar under natten.

I bostaden på Köpmansgatan, hade vi centralvärmeledning från köket så alla tidningar gick nog åt vid eldningen.

ÅU var viktig i många hänseenden.

Sedan, då jag blev vuxen och påbörjade mitt yrkesliv i Österbotten var ÅU en viktig del av vardagen för mig. Viktigt var, att varje dag få veta vad som hände därhemma.

Sedan var det dags att flytta hemåt. Nu blev det Pargas.

Ännu utkom ÅU dagligen. Postlådan knakade varje morgon och det viktigaste visste man genast på morgonen. Och sedan Pargas Kungörelser förstås.

På resor utomlands hörde det till att inspektera huruvida tidningsstånd i Paris eller New York eller Beijing hade senaste ÅU/PK. Minen skulle alltid vara bekymrad då man konstaterade att den inte kommit eller kanske redan var slutsåld.

Så har åren gått.

ÅU har varit en viktig del av allting: händelser, livet, tidens flykt.

Nu är det behändigare att läsa morgontidningen via iPad och hämta in den från postlådan till dagens andra läsning. Nu är tidningen sämre som tände i kakelugnen och nu är få nyheter längre nyheter. Det mesta har redan dykt upp som text, ljud eller bild redan tidigare under dygnet.

Världen skall förändras. Riktningen är bara det svåra att komma överens om. Vem är då vi att fundera över riktningen?

Gunnel Jansson

Pargasiternas sommar

Även i år har Pargasiterna varit aktiva under sommaren. Sommarsamlingen i Västanfjärd stod först i tur tätt följd av Pargas dagarna. Åboländska boulemästerskapet gick av stapeln på Björkhagens sandplan i Pargas. Den redan traditionella "sportdagen" i slutet av sommaren tillsammans med våra finska pensionärskolleger lockade till både motion, klurig hjärngymnastik och munter social samvaro.

Sommarsamlingen i Västanfjärd

Västanfjärd bjöd på sitt bästa, med snålsoppa till lunch, utfärder bland annat till kyrkorna, den gamla vattenkvarnen, jakten Eugenia, Stus gruva och butiksmuseet i Knallis.

Vi var 24 Pargasiter som njöt till fullo av utfärden i början av juni.

Utfärds målet till Kobböle gårds vattenkvarn är värt att lyftas fram. Kvarnen som tidigare varit i privat ägo donerades 1976 till Sagalunds hembygdsmuseum.

Stora reparationsarbeten i kvarnmekanismen och kvarnhuset utfördes. Samtidigt som dammanläggningen förstärktes byggdes vattenluckor och vattenrännan iståndsattes.

Kvarnen hade en pärthyvel och det sägs att hela bygdens takpärter producerades här. Ännu behöver kvarnanläggningen mycket underhåll men den är ett intressant utflyktsmål. Kvarnen har stått på sin nuvarande plats sedan 1919 och hade nog varit svår att hitta utan guide!

Pargasiterna på Pargasdagarna

Formatet var inövat sedan några år tillbaka. Perennerna gjorde även i år succé med sitt lotteri. Årets intäkter från lotteriet användes till utflykten till Ilola Arboretum. Ett estetiskt skogsparti med över 3000 rhododendron och azaleor.

Boule

Hobbygruppen Boule har i år engagerat sig stort som arrangör av det åboländska boulemästerskapet. Tävlingen ordnades på Björkhagens sandplan och samlade inalles 99 tävlande.

Arrangemangen omfattade, förutom tävlingsbanorna, även förplägnad och handhavande av sociala faciliteter.

Boule är den sportgren som är starkast växande hos pensionärer! Intresset och entusiasmen syns även bland Pargasiterna då 3 av Pargas 4 lag gick vidare till förbundsmästerskapen i Nagu 27.8.

Närpes

Vädret kunde inte ha gynnat Pargasiterna bättre på den första visiten till Närpes pensionärsförening i början av juli. Föreningen ville bli inspirerade av Pargasiternas gedigna aktiviteter och tog initiativ till samarbete. Träffen omfattade ett gediget informationspaket om orten, guidade turer i trakten samt kvällsnöje i form av Maskinisterna, en teaterpjäs om Wikströms motorer på Närpes Teaters vridlåktare i Öjskogsparken, Pargasiterna kan läsa om resan i God Tid nummer 5. Träffen gav definitivt mersmak!

Sammanfattat av Pia Rantanen
Bilderna är tagna av Pargasiter

Skärgårdsguiderna har ett projekt som riktar direkt till seniorer, både sådana som bor ensamma och saknar lågtröskelaktiviteter och sällskap men också sådana som inte längre kan vara så aktiva pga. fysiska hinder.

Skärgårdsguiderna har möjlighet att erbjuda olika grupper gratis guidade promenader och länstolsresor. Länstolsresorna görs genom att bekvämt sitta i fåtöljen och lyssna på en guide som visar bilder och berättar enligt olika tema.

Dryga tjugo personer bänkade sig i Folkhälsans matsal för att höra Charlotte von Haartman berätta om bygdesjöfart och dess betydelse för åboländska skärgården.

Bygdesjöfart – vad innebär det?

Det är en skillnad mellan den småskaliga bondeseglationen och bygdeseglationen.

Bondeseglationen avser den handel och sjöfart som skärgårds- och kustbönder bedrev på egna farkoster med sina egna produkter. Enligt bestämmelserna fick skärgårdsborna inte ha däckade båtar!

Bygdeseglationen innebar att en hel bygd ”ägde” fartyget som skeppade andras varor. Andelen i fartyget kallades ax.

Den historiska bakgrunden

Det var snabba förändringar i samhället i slutet av 1800-talet. Fram till dess var det bara borgarna som fick idka utrikeshandel.

Krimkriget kom att ändra på detta då ett stort antal fartyg gick i kvav. Redan på 1860-talet blev utrikeshandeln fri.

Noteras bör att ingen egentlig utbildning krävdes för att segla. Inom handelssjöfarten kunde man med mindre krav segla ner till England. Det var också vanligt att fartygen hade en s.k. behörig flaggkapten som medgav längre seglatser. Flaggkaptenen seglade inte med fartyget.

Efter Krimkriget blev det vanligt ute i bygderna med partrederier, man köpte andelar i fartygen. Man kunde även delta med material till bygget men även med arbete. På det här viset kunde enkla drängar och pigor äga andelar i skeppen.

Kungstanken var, att så lite som möjligt av behövt material skulle köpas. Parterna skulle delta med virke, rep, segel, mat etc. för att få andelar.

Bygdeseglationen upplevde under den här tiden sina glansdagar, speciellt i Västansfjärd. I så gott som varje vik var det skeppsbyggen på gång. Som mest var det mer än hundra fartyg registrerade på Kimitoön.

Sjömanshusen

Sjömanshuset förmedlade manskap och värnade om sjöfolkets rättigheter. Det fanns sjömanshus i Pargas/Åbo, Nagu/Korpo och på Kimitoön. Här registrerades besättningen. Skepparen var den enda som var ”fast” anställd. Den sociala kontrollen var, av naturliga skäl, sträng. Manskapet var oftast från bygden. Oerfarna gossar undveks, så att enbart två första gångens gossar var med på resan.

Seglatsen

Den vanligaste lasten ner till Europa var virke och hem salt. Varken fartyget eller lasten var försäkrad vilket gjorde att man undvek risker. Man strävade efter att starta säsongen så tidigt som möjligt, göra 2-3 resor och att alltid hinna hem till vintern. Pengar skulle inte slösas i utländska hamnar, varken på mat eller andra förnödenheter.

Återgivet av Pia Rantanen

För de som vill läsa vidare rekommenderas följande böcker.

Allan Gustavsson har skrivit tre böcker om

åboländsk bygdeseglation, och ett antal fler om ämnet

John Hackman har tecknat ner bygdesjöfarten i Nagu

Fortsättning följer...

Då jag besökte Västankfjärds under sommarsamlingen diskuterade jag bygdeseglatsen med ortsborna. Bygdesjöfarten var och är en viktig del av Västankfjärds historia och kultur. Ett femtiotal segelfartyg byggdes i trakten under tiden 1850 – 1897. Det förekom skepp av olika slag, mest skonare, skonertskepp, briggar och barkskepp.

Kimito sjömanshus hade som mest 52 registrerade segelfartyg och var då Finlands största om man utgår från antalet fartyg.

Idag kan man bekanta sig med ett tjugotal skepp som förevigats på målningar i Västankfjärds bibliotek. Nedan några skepp jag fångade under besöket.

NYFART, skonare, byggd något år före 1881 av Gustafsson från Kastkär och byggdes färdigt av Kronström 1881. Enligt en uppgift byggdes fartyget ”mellan Branten och Västlax”. Nyfart var den största i Kimito för rent bygderederi byggda skonaren. Huvudredare: Handlanden John Ahlstedt i Strömme. A. Gustafsson 1886. Vårvintern 1910 såldes Nyfart till Raumo. Den 29 okt. 1913 kolliderade Nyfart vid Ölands norra udde och blev vrak.

VENI, skonertskepp, byggt av G. A. Kronström i Västlax och med blivande befälhavare, kapten G.A. Karlsson som byggnadsövervakare. Då fartyget löpte av stapeln den 9 september 1884, låg fyra av traktens skutor hemma i brist på lönsamma frakter.

Efter lyckosam seglation slopades Veni och såldes 1924 som pråm till Viborg.

Text och foto: Pia Rantanen

Besök hos privat allmänläkare eller läkarstation för personer som fyllt 65 år

Den som har fyllt 65 år kan besöka en privat allmänläkare till ett pris som motsvarar den klientavgift som tas ut inom den offentliga primärvården.

Det är fråga om det så kallade valfrihetsförsöket som pågår 1.9.2025–31.12.2027.

År 2025 kan du göra högst 2 besök. Åren 2026–2027 kan du göra högst 3 besök per kalenderår.

I MittFPA kan du se hur många besök du har gjort. För att få vård och undersökningar till de priser som gäller under försöket förutsätts att den läkare du har valt har gått med i försöket.

Du hittar läkarna och läkarstationerna som gått med i försöket på FPA's hemsida!

Valfrihetsförsöket omfattar inte besök hos specialistläkare, hälsokontroller, t.ex. på grund av ålder eller för körkort eller sjukskötartjänster.

Hur mycket kostar ett besök?

- För ett besök på en privat allmänläkarmottagning betalar du själv endast ett pris som motsvarar den klientavgift som tas ut inom den offentliga hälso- och sjukvården. År 2025 är klientavgiften inom den offentliga hälso- och sjukvården högst 28,20 euro. En video- eller telefonmottagning räknas också som ett besök.

- Du betalar också endast hälften (50 %) av maximipriset för vissa undersökningar som ordinerats vid ett läkarbesök.

- Du behöver inte betala separata service- eller expeditionsavgifter eller andra avgifter.

- Under försöket har du också rätt att få andra ersättningar, exempelvis för en chattmottagning 8 euro och för ett besök hos en annan privatläkare 30 euro.

Du kan alltså söka privat läkarstation eller allmänläkare från och med 1.9

Kom ihåg att visa upp ditt FPA-kort eller identitetsbevis vid vårdenheten. Vårdenheten debiterar dig för besök och undersökningar enligt de priser som gäller under försöket. Du behöver alltså inte ansöka om ersättning i efterhand.

Du kan få ersättning från FPA för kostnaderna för en resa till en privat vårdenhet. Ett villkor är att resan har gjorts på grund av sjukdom och att du har fått sådan vård för vilken det är möjligt att få.

Mer information https://www.kela.fi/documents/d/guest/valfrihetsforsoket_2025_a4_sv

Text: Pia Rantanen

Källa: FPA, <https://www.kela.fi/besok-hos-privat-allmanlakare-for-personer-som-fyllt-65-ar>

Psp resor och kulturaktiviteter hösten 2025

Höstens seniorföreläsningar

Föreläsningarna hålls på Bryggan i stadshuset kl 13-15 och kostar 5€.

22.10 Vem, vad och var i Pargas – i bild och ord, Magnus Sundman.

12.11 Tjo, hopp och kärlek - författarbesök av Thomas Lundin. Notera att sista anmälningdagen för denna föreläsning är 27.10!

30.9 kl 14.00 Seniorbio på Kino Piispanristi Pris 11 €. Betalas vid kassan

"**The Roses** är en skilsmässokomedi och innehåller otaliga träffsäkra iakttagelser om äktenskapet och som till 100 % bärs upp av sin dynamiska huvudrollsduo. Det märks att båda njuter av att få släppa loss i en komedi som tar ut både de verbala och de fysiska svängarna."

I huvudrollerna: Olivia Colman, Benedict Cumberbatch, Kate McKinnon, Andy Samberg.

17.10 Kulturresa till Helsingfors Ref 171020252

Vi startar från Bustis kl. 13.00 och kör längs Kalkvägen.

Vi tar en kort paus i ABC Lojo för kaffe m.m. Sedan åker vi vidare till Helsingfors, Arabiastranden och besöker **Arabiamuseet** och bekantar oss med deras tidigare och nuvarande produktion.

Kl 17.00 blir det mat på La Famiglia, Centralgatan 3. Man kan välja mellan pasta, pizza eller kycklingbröst med parmesanpotatis. Meddela vad Ni föredrar!

Kl. 18.20 En introduktion till föreställningen **Amos A** som börjar kl 19.00. Föreställningen uppges ta 2 h 40 min. Ca 23.45 hoppas vi att vi är tillbaka i Pargas!

Kom med och ta del av en stor personlighets innehållsrika liv!

Anmäl dig så snart som möjligt eftersom biljetterna skall bekräftas redan den 26.09.25.

Resans pris är 90 €, innehåller resa, mat och teaterbiljett!

24-25.11.2025 Lillajulskryssning med Viking Grace Ref 241120257

Bussen startar 19.00 från Bustis i Pargas för att hinna till båten som far 20.55

Resans pris är beroende av hyttkategorin ca 102-126 €/person. I priset ingår personbiljett, hyttplats i vald hyttkategori, sjöfrukost, programmet inklusive glögg i konferensutrymmet, buffetjulbord /a la carte. Reseprogrammet hittas på hemsida. **Notera att resan måste bokas på vår webbplats.**

Anmälning senast 15.10 och sista betalningsdag 1.11.

Dagsresa till Olkiluoto och Raumo ordnas i början av mars 2026.

Åbolands pensionärer rf

Gå in på <https://aboland.spfpension.fi/resor/> och bekanta er närmare med de aktuella resorna.

ANMÄLNINGAR till Pargasitens egna resor:

Du kan anmäla dig på vår hemsida (<https://pargas.spfpension.fi/resor/>), via e-post, textmeddelande till nedanstående eller personligen på månadsträffen till Per-Olof Nordin, tel. 040 750 9089, e-post perolofnordin@gmail.com eller Pia Rantanen, tel. 0400 948 013, e-post b.rantanen@gmail.com.

Anmälan är bindande. Ingen återbetalning av resan/aktiviteten, om du avbokar efter sista betalningsdag. Resorna betalas in på föreningens resekonto FI21 6601 0010 0803 07.

Använd resans/aktivitetens referensnummer för igenkänning.

Strax efter sista anmälning får du ett mejl med detaljerad information om resan.

Styrelsens sammansättning och funktionärer 2025		
Tf Ordförande	Annica Forssell forssell.annica@gmail.com	050 553 02 95
Skattmästare	Annica Forssell forssell.annica@gmail.com	050 553 02 95
Sekreterare	Pia Rantanen b.rantanen@gmail.com	040 094 80 13
Vice ordförande och vice sekreterare	Carl-Gustav Nygårdas carlgustav.nygardas@gmail.com	040 507 14 61
Vice skattmästare	Kurt Lundström kb.lundstrom@gmail.com	050 041 31 62
Övriga ledamöter	Maj-Len Bergman majlen.bergman@gmail.com	040 703 66 92
	Carita Karlsson tiitikarlsson@gmail.com	045 641 52 66
	Per-Olof Nordin perolofnordin@gmail.com	040 750 90 89
	Yvonne Vestberg Heino yvestbergheino@hotmail.com	044 917 92 91
Funktionärer		
Medlemssekreterare	Maj-Len Bergman	040 703 66 92
Mediekontakt	Yvonne Vestberg Heino	044 91 79 291
Teknikansvarig	Carl-Gustav Nygårdas	040 507 14 61
Klippboken	Per-Olof Nordin	040 750 90 89
Parentesens redaktion	Pia Rantanen, b.rantanen@gmail.com Vivan Norring-Nyström, ia@norrskata.com	0400 94 80 13 050 083 74 38
Parentesens ombrytning	Carl-Gustav Nygårdas	040 507 14 61
Webbansvarig/Webbredaktör	carlgustav.nygardas@gmail.com	
Resegruppen	Pia Rantanen, b.rantanen@gmail.com Per-Olof Nordin, perolofnordin@gmail.com Clara Kronqvist-Sundström, kronqvistclara@gmail.com	040 094 80 13 040 750 90 89 040 867 19 48
SPF:s redaktionsråd	Pia Rantanen	0400 94 80 13
SPF:s intressebevakning	Annica Forssell	050 553 02 95
SPF:s valutskott	Vivan Norring-Nyström ia@norrskata.com	050 083 74 38
SPF Åbolands styrelse	Annica Forssell	050 553 02 95
Nya medlemmar kan anmäla sig direkt till medlemssekreteraren Maj-Len Bergman , majlen.bergman@gmail.com eller via webben.		
Äldre rådet i Pargas: Fyra av medlemmarna i äldrerådet är även PSP medlemmar: Annica Forssell; forssell.annica@gmail.com (ordförande i rådet), Johan Nyberg; johan.nyberg@parnet.fi, Widar Nyberg; widde.nyberg@netti.fi, Clara Kronqvist-Sundström; kronqvistclara@gmail.com (representant i Varhas äldreåd)		

Hobbygrupper

Boccia/Boule	Annica Forssell	050 553 02 95	forssell.annica@gmail.com
Bowling	Seppo Rajamäki	040 046 91 92	seppo.rajamaki1@gmail.com
Bridge	Per Österman	040 021 14 52	per.osterman@parnet.fi
Da Capo Encore	Risto Nurmela	040 0973 534	risto.nurmela@abo.fi
Kultur	Pia Rantanen	040 094 80 13	b.rantanen@gmail.com
Fotoklubb	Beni von Weissenberg Carl-Gustav Nygårdas	040 545 14 35 040 507 14 61	benivw@parnet.fi carlgustav.nygardas@gmail.com
Fågelskådning	Marcus Duncker	040 552 11 00	duncker.marcus@gmail.com
Golf	Johan Nyberg	040 195 48 48	johan.nyberg@parnet.fi
Hembygdskunskap	Vakant		
IT-grupperna	Kurt Lundström	050 041 31 62	kb.lundstrom@gmail.com
Litterära salongen	Stina Engblom Colliander	040 071 53 88	stina202@parnet.fi
Stavgång	Rainer Wahtera	040 091 22 69	rainer.wahtera@gmail.com
Släktforskarna	Gustav Sundström	050 505 15 22	sundstroms@parnet.fi
Trädgårdsgrupp	Asta Lindholm	040 575 31 20	lindastae@gmail.com
Vattengympa	Solveig Nurmela	040 723 95 96	solveig.nurmela@abo.fi

Kultur träffas vid evenemang.

Följ med hemsidans, www.pargas.spfpension.fi, händelsekalender eller föreningens Facebooksida, ”Pargas svenska pensionärer”. Många grupper informerar där om aktuella händelser.

Programgrupperna och gruppledarna för månadsträffarna

1.	Beni von Weissenberg	040 545 14 35	benivw@parnet.fi
2.	Mårten Malmund	040 071 03 12	marten.malmund@gmail.com
3.	Vakant		
4.	Ulla Nordlund	040 524 8214	nordlund.ulla@gmail.com
	Bertel Nordlund	040 052 64 52	bertel.nordlund@gmail.com
5.	Soili Svahnström	044 500 30 97	soilis@parnet.fi
6.	Per-Olof Nordin,	040 750 90 89	perolofnordin@gmail.com
7.	Christina Ahlsund	040 759 90 52	cahlsund@parnet.fi
	Clara Kronqvist-Sundström	040 867 19 48	kronqvistclara@gmail.com
8.	Annica Forssell	050 553 02 95	forssell.annica@gmail.com
	Solveig Nurmela	040 723 95 96	solveig.nurmela@abo.fi
9.	Carita Karlsson	045 641 52 66	tiitikarlsson@gmail.com
	Margareta Westman	040 588 05 98	magga.westman@gmail.com
10.	Kaj Johansson	040 516 22 70	kaj.johansson164@gmail.com

Hedersmedlemmar i föreningen

Stina Engblom Colliander, Karl-Gustav Laurén, Kurt-Erik Långbacka och Mikael Reuter

Fotoklubbens uttryck för "Sommarens skördar"

Vinbär: Markku Pohjavirta

Äppel: Ulla-Maj Lûbchow

Trana: Guy Svanström

Nypon: GunNordin